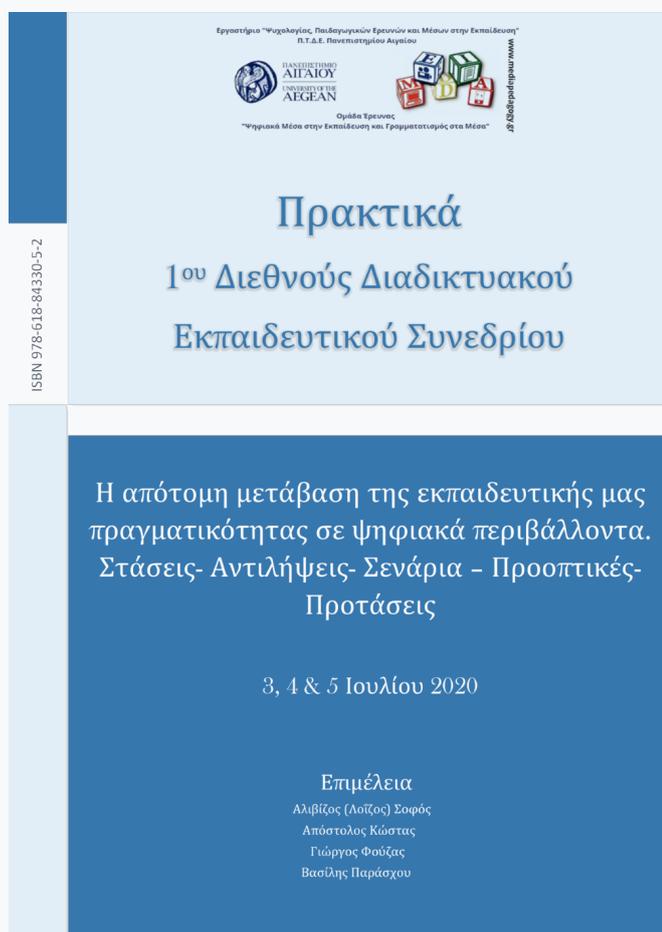


# 1ο Διεθνές Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Συνέδριο Από τον 20ο στον 21ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες

Αρ. 1 (2021)

Τόμος Πρακτικών 1ο Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Συνέδριο "Από τον 20ο στον 21ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες: Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις – Αντιλήψεις – Σενάρια – Προοπτικές – Προτάσεις



## Καταγραφή επιμορφωτικών αναγκών εκπαιδευτικών την περίοδο του covid-19

*Βασίλειος Παράσχου, Σπυρίδων Σπύρου, Αλιβίζος Σοφός, Γεώργιος Φούζας, Φεβρωνία Ρουσάκη, Στέφανος Γιασιράνης*

doi: [10.12681/online-edu.3257](https://doi.org/10.12681/online-edu.3257)

## Καταγραφή επιμορφωτικών αναγκών εκπαιδευτικών την περίοδο του covid-19

Βασίλειος Παράσχου<sup>1</sup>, Σπυρίδων Σπύρου<sup>2</sup>, Αλιβίζος Σοφός<sup>3</sup>, Γεώργιος Φούζας<sup>4</sup>, Φεβρωνία Ρουσάκη<sup>5</sup>, Στέφανος Γιασιράνης<sup>6</sup>  
bparaschou@aegean.gr, spspyrou13@gmail.com, lsofos@aegean.gr, fouzaz@aegean.gr  
fevronia.rousaki@gmail.com, giasiranisst@gmail.com,

<sup>1</sup> Υπ. Διδάκτορας ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου

<sup>2</sup> Υπ. Διδάκτορας ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου

<sup>3</sup> Καθηγητής ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου

<sup>4</sup> Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου

<sup>5</sup> Υπ. Διδάκτορας ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου

<sup>6</sup> Διδάκτορας ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου

### Περίληψη

Η περίοδος της αναστολής λειτουργίας των σχολικών μονάδων λόγω της πανδημίας του COVID-19 αποτέλεσε σημαντική πρόκληση για το εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς σε διάστημα λίγων ημερών οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να μεταβούν από τη δια ζώσης διδασκαλία στην οργάνωση και υλοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας εξ αποστάσεως μέσω του διαδικτύου. Η απότομη μετάβαση αυτή αποτέλεσε μια ιδιαίτερη πρόκληση για τους ίδιους, αλλά και για τους όλους τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν μία κατάσταση για την οποία ενδεχομένως δεν διέθεταν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες. Στο πλαίσιο αυτό, σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να ανιχνεύσει τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης την περίοδο αυτή, όπως αυτές διαπιστώθηκαν από τους ίδιους μέσω των απαντήσεων τους σε σχετικό ερωτηματολόγιο. Η έρευνα διεξήχθη σε ένα δείγμα 127 εκπαιδευτικών από όλη την Ελλάδα οι οποίοι συμμετείχαν στα δωρεάν επιμορφωτικά προγράμματα για την αξιοποίηση των πλατφορμών διαχείρισης μάθησης και την ανάπτυξη ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που οργανώθηκαν από την ομάδα media pedagogy του ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Αιγαίου και στα οποία συμμετείχαν πάνω από 250 συνολικά εκπαιδευτικοί.

**Λέξεις κλειδιά:** Επείγουσα Εξ Αποστάσεως Διδασκαλία, επιμορφωτικές ανάγκες εκπαιδευτικών, εκπαίδευση και COVID 19, ανίχνευση εκπαιδευτικών αναγκών εκπαιδευτικών

### Εισαγωγή

Η μετάπτωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη χώρα μας τον Μάρτιο του 2020 από το συμβατικό σε ψηφιακό περιβάλλον λόγω της έξαρσης του ιού covid-19 αποτέλεσε, σαφώς, ένα ιστορικό γεγονός για την εκπαιδευτική κοινότητα της Ελλάδας κυρίως λόγω της ανταπόκρισης των εμπλεκόμενων μερών παρά την ελλιπή υποδομή, την τρομακτική χρονική πίεση, την κοινωνική αναταραχή, τον ασαφή κεντρικό σχεδιασμό και την ανεπαρκή γνώση των μέσων και των εργαλείων που απαιτούνταν για το εγχείρημα.

Η εκπαίδευση στη χώρα μας, σαφέστατα, δεν ήταν σχεδιασμένη για αυτού του τύπου την εκπαιδευτική διαδικασία. Παρόλα αυτά, δεκάδες χιλιάδες εκπαιδευτικοί και εκατοντάδες χιλιάδες μαθητές κλήθηκαν να ενσωματώσουν και να εφαρμόσουν στην εκπαιδευτική τους καθημερινότητα διευθετήσεις σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η νέα αυτή εκπαιδευτική πραγματικότητα συνετέλεσε, μέσω της υπερ-προβολής των

προβληματικών του όλου εγχειρήματος, στην ανάδειξη και δημιουργία ενός παντελώς νέου πλαισίου επιμορφωτικών αναγκών για τους επαγγελματίες της εκπαίδευσης, άμεσα συσχετισμένων με την (όπως τεχνικά ονομάστηκε και καθιερώθηκε σε παγκόσμια κλίμακα) επείγουσα διαδικτυακή διδασκαλία. Οι ανάγκες αυτές (ρητές ή άρρητες) λειτούργησαν παράλληλα και δυναμικά με την εκπαιδευτική διαδικασία και παρουσιάζονταν επιτακτικές σε κάθε διάσταση και επίπεδο της.

### **Επιμόρφωση εκπαιδευτικών**

Οι εκπαιδευτικοί επιτυγχάνουν στο έργο τους μέσα από ένα συνδυασμό γνώσεων και εμπειρίας στο πεδίο, μέσα στη σχολική τάξη. Ως εκ τούτου είναι ασφαλές να ισχυρισθεί κανείς πως η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών δεν μπορεί να τελειώνει στο πανεπιστήμιο (βασικό πτυχίο) αλλά είναι μια διαρκής, δια βίου διαδικασία αφού βασίζεται στο συνδυασμό της θεμελιωμένης εμπειρίας με τη θεωρητική γνώση (Μαυρογιώργος, 2011). Σύμφωνα με τη Σουχλάκη (2008) η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών προϋποθέτει τη βασική πανεπιστημιακή εκπαίδευση και αποτελεί συμπλήρωμά της μέσα από μια διαδικασία ανανέωσης και αντικατάστασης των περιεχομένων της. Επί της ουσίας λειτουργεί ως σύνδεσμος της επιστημονικής έρευνας με την εκπαιδευτική πράξη και στοχεύει τόσο στην επαγγελματική όσο και στην προσωπική ανάπτυξη του ατόμου. (Χατζηπαναγιώτου, 2001).

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών κατά κανόνα στοχεύει είτε στην κάλυψη των άμεσων ή έμμεσων αναγκών του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε χώρας, είτε στην εξυπηρέτηση των αναγκών (ρητών ή άρρητων) του ίδιου του εκπαιδευτικού προσωπικού. Σε κάθε περίπτωση είναι μια δυναμική διαδικασία εμπλουτισμού και ανάπτυξης των γνώσεων και δεξιοτήτων του εκπαιδευτικού που σκοπό έχει την επιστημονική και επαγγελματική του ανάπτυξη στο πλαίσιο της πληρέστερης και επαρκέστερης εκτέλεσης των υπαλληλικών καθηκόντων (Φούζας, 2017).

Με δεδομένο πως η επιστημονική και επαγγελματική ανάπτυξη αποτελεί μεταβλητή και ασταθή διάσταση, καθώς εξαρτάται από ποικίλους παράγοντες, μεταξύ άλλων την προσωπικότητα, τα κίνητρα (εσωτερικά – εξωτερικά), την αυτοαντίληψη για το εκπαιδευτικό έργο, την ικανοποίηση από την εργασία, τον βαθμό ερευνητικής διάθεσης και αυτογνωσίας, το πλαίσιο των ευκαιριών για προσωπική ανάπτυξη τόσο στη σχολική μονάδα, όσο και στο γενικότερο εκπαιδευτικό σύστημα (Σοφός 2013), ο εκπαιδευτικός μπορεί να θεωρηθεί πως τείνει να επιλέγει τις επιμορφωτικές δράσεις που θα παρακολουθήσει με κύριο γνώμονα τις απαιτήσεις/ ανάγκες της εκάστοτε εκπαιδευτικής και κοινωνικής πραγματικότητας.

### **Επιμορφωτικές ανάγκες εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της πανδημίας**

Ο όρος «επιμορφωτική ανάγκη», ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση, είναι αρκετά πολύπλοκος και πολυδιάστατος (Λαζαρίδου, 2009). Θα μπορούσαμε να τον αναλύσουμε ως μια ανάγκη για απόκτηση νέας γνώσης/ νέων δεξιοτήτων στο πλαίσιο μιας αλλαγής κατά την πορεία της επαγγελματικής/επιστημονικής ζωής του ατόμου. (Rogers, 1998) Ο εκπαιδευτικός, ως επαγγελματίας ο οποίος λειτουργεί σε ένα απαιτητικό και συνεχώς μεταβαλλόμενο εργασιακό περιβάλλον, έχει σαφώς διαφοροποιημένες επιμορφωτικές ανάγκες από τους επαγγελματίες άλλων κλάδων. ΗΧριστοφιλοπούλου (2004) αναφέρει πως μπορούμε να κατηγοριοποιήσουμε τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών ως εξής: α)στις διδακτικές, β)στις επαγγελματικές και γ)στις τις προσωπικές. Οι διδακτικές επιμορφωτικές ανάγκες προκύπτουν μέσα από την διδακτική πράξη στην εργασιακή καθημερινότητα και είναι οι πλέον επείγουσες. Είναι συνήθως ανάγκες ρητές και εστιάζουν στην βελτίωση του παρεχόμενου έργου. Συχνά, οι ανάγκες αυτές καθορίζονται από την κεντρική εκπαιδευτική

πολιτική. Ο εκπαιδευτικός αποζητά την κάλυψή τους έχοντας επίγνωση των δομολειτουργικών στοιχείων του παιδαγωγικού του ρόλου, τα οποία επιτάσσουν συνεχή βελτίωση και ανανέωση του γνωστικού επιστημονικού φορτίου. Οι επαγγελματικές επιμορφωτικές ανάγκες συνδέονται άμεσα με την επαγγελματική εξέλιξη του ατόμου. Ο εκπαιδευτικός, ως επαγγελματίας υψηλού μορφωτικού επιπέδου, τείνει να επιλέγει δράσεις και πρακτικές αυτομόρφωσης και επιμόρφωσης οι οποίες του δίνουν την δυνατότητα επαγγελματικής αναβάθμισης και εξέλιξης. Ως εκ τούτου, η διάσταση αυτή αποτελεί θεμελιώδη συνθήκη για το σύνολο σχεδόν του επαγγελματικού του βίου. Τέλος, οι προσωπικές ανάγκες απαντούν στα «θέλω» του ίδιου του εκπαιδευτικού. Συνδέονται με τα ενδιαφέροντα και τις αντιλήψεις του όχι μόνο ως παιδαγωγού αλλά και ως ατόμου. Είναι μια, σαφώς, πιο «ανοικτή» κατηγορία αναγκών η οποία καλύπτεται κατά βάση με αυτομορφωτικές δράσεις και πολύ συχνά δεν έχει κάποιο άμεσο ή έμμεσο αντίκρισμα σε επίπεδο επιστημονική ή επαγγελματικής ανάπτυξης.

Κατά την πρώτη περίοδο της πανδημίας του COVID-19 η απότομη μετάπτωση του εκπαιδευτικού έργου σε ψηφιακά περιβάλλοντα δημιούργησε μια νέα πραγματικότητα σε επίπεδο επιμορφωτικών αναγκών για τους εκπαιδευτικούς όχι μόνο της χώρας μας αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Από τις έρευνες που διεξήχθησαν σε εκπαιδευτικούς κατά την περίοδο αυτή, διαπιστώθηκε διεθνώς ότι αντιμετώπισαν ιδιαίτερα σημαντικές προκλήσεις σε ένα πλήθος παραγόντων της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Από την έρευνα των Lapada et al. (2020) διαπιστώθηκε, μεταξύ άλλων, ότι οι εκπαιδευτικοί αντιμετώπισαν σημαντικές ελλείψεις σε γνώσεις και δεξιότητες για την παροχή εξ αποστάσεως διαδικτυακής εκπαίδευσης, οι οποίες, όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι ερευνητές, θα μπορούσαν να έχουν αντιμετωπιστεί μέσω της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών από τις σχολικές μονάδες και τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξαν και οι Trust & Whalen (2020), διερευνώντας τις απόψεις εκπαιδευτικών στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, καθώς διαπίστωσαν ότι βασικό ζητούμενο από τη μεγάλη πλειοψηφία των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνά τους ήταν η περαιτέρω επιμόρφωσή τους σε θέματα αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς και στη χρήση εφαρμογών και διαδικτυακών υπηρεσιών για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Στην ανάγκη για τη βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσω του διαδικτύου αλλά και στην αξιοποίηση των τεχνολογιών του διαδικτύου στην εκπαιδευτική πρακτική, μέσω της επιμόρφωσης, εστιάζουν και οι Hamilton et al. (2020) μέσω της διερεύνησης των δεδομένων που συλλέχθηκαν από αντιπροσωπευτικό δείγμα εκπαιδευτικών από όλες τις ΗΠΑ.

Παράλληλα, από την έρευνα του School Education Gateway της Ε.Ε. για τη διαδικτυακή εξ αποστάσεως μάθηση (School Education Gateway, 2020) η οποία διενεργήθηκε την περίοδο Απριλίου-Μαΐου 2020 σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και στην οποία συμμετείχαν μεταξύ άλλων και πάνω από 4000 εκπαιδευτικοί διαπιστώθηκε μεταξύ άλλων ότι οι εκπαιδευτικοί παρουσίαζαν χαμηλό επίπεδο ψηφιακής ικανότητας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, εύρημα που ενισχύει την ανάγκη για την περαιτέρω επιμόρφωσή τους.

Τέλος, και στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα κατά τη διάρκεια του κλεισίματος των σχολείων, όπως διαπιστώνεται από την έρευνα των Σταχτέα και Σταχτέα (2020), οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι χρειάζονται περισσότερη και εξειδικευμένη επιμόρφωση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στις απαιτήσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

## Η έρευνα

Η έρευνα που διενεργήθηκε είχε ως σκοπό, μεταξύ άλλων, να καταγράψει τις ιδιαίτερες επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών κατά την περίοδο του κλεισίματος των σχολικών μονάδων εστιάζοντας στην ΕξΑΣΕ, όπως κλήθηκαν να την υλοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί στο πλαίσιο των κατευθύνσεων που δόθηκαν από το Υ.ΠΑΙ.Θ.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της ανάλυσης των επιμορφωτικών αναγκών επιχειρήθηκε να διερευνηθεί εάν οι εκπαιδευτικοί είναι ικανοποιημένοι από την ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση που λαμβάνουν καθώς και οι προτιμήσεις τους σε ότι αφορά στους φορείς επιμόρφωσής τους.

## Ερευνητική διαδικασία

Η έρευνα διενεργήθηκε στο πλαίσιο των δωρεάν επιμορφωτικών προγραμμάτων που οργανώθηκαν από την ομάδα media pedagogy του Εργαστηρίου Ψυχολογίας, Παιδαγωγικών Ερευνών και Μέσων στην Εκπαίδευση του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Τα επιμορφωτικά προγράμματα ήταν διάρκειας 5 ωρών και υλοποιούνταν μέσω σύγχρονης εξ αποστάσεως διδασκαλίας εστιάζοντας σε θέματα οργάνωσης και υλοποίησης της διδασκαλίας με την αξιοποίηση της πλατφόρμας τηλεδιασκέψεων Webex Meetings, των πλατφορμών διαχείρισης της μάθησης E-Class και E-me και στην ανάπτυξη ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου μέσω του αρθρώματος E-me content και άλλων διαδικτυακών υπηρεσιών και εργαλείων.

Υλοποιήθηκαν 4 κύκλοι επιμόρφωσης, την περίοδο του Απριλίου 2020 στον κάθε ένα από τους οποίους συμμετείχαν 70-80 εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας, κατά κύριο λόγο, αλλά και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για τη συμμετοχή τηρήθηκε σειρά προτεραιότητας κατά τη δήλωση συμμετοχής των εκπαιδευτικών, καθώς οι αιτήσεις συμμετοχής ήταν περισσότερες από 2000.

Με την ολοκλήρωση κάθε κύκλου επιμόρφωσης οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί κλήθηκαν σε εθελοντική βάση να απαντήσουν στο διαδικτυακό ερωτηματολόγιο που είχε σχεδιαστεί για ερευνητικούς σκοπούς.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ήταν ανώνυμη και μεταξύ άλλων μέσω αυτού επιχειρούνταν να διερευνηθούν οι επιμορφωτικές ανάγκες των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών.

## Δείγμα

Από τα 296 ερωτηματολόγια που στάλθηκαν, σε συνέχεια της ολοκλήρωσης των σύντομων επιμορφωτικών προγραμμάτων, ελήφθησαν απαντήσεις από 127 εκπαιδευτικούς, διαμορφώνοντας το ποσοστό ανταπόκρισης στην έρευνα στο 42,91%.

Τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος των συμμετεχόντων παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στον Πίνακα 1, που ακολουθεί.

Πίνακας 1. Δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων εκπαιδευτικών

Απαντήσεις	Συχνότητα	Ποσοστό %	N
<u>Φύλο</u>			
Ανδρας	8	6,30%	
Γυναίκα	119	93,70%	127
<u>Ηλικιακή Ομάδα</u>			

Από τον 20<sup>ο</sup> στον 21<sup>ο</sup> αιώνα μέσα σε 15 ημέρες Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις-Αντιλήψεις-Σενάρια-Προοπτικές-Προτάσεις

Μικρότερη των 25 ετών	2	1,57%	
25-30 ετών	18	14,17%	
31-40 ετών	27	21,26%	
41-50 ετών	43	33,86%	
Άνω των 51 ετών	37	29,13%	127
<b><u>Βαθμίδα εκπαίδευσης</u></b>			
Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	97	76,38%	
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	30	23,62%	127
<b><u>Θέση ευθύνης</u></b>			
Διευθυντής/τρια	16	12,60%	
Όχι	111	87,40%	127
<b><u>Επίπεδο σπουδών</u></b>			
Βασικό πτυχίο	44	34,65%	
Διδασκαλείο	10	7,87%	
Δεύτερο πτυχίο	10	7,87%	
Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών	62	48,82%	
Διδακτορικός τίτλος σπουδών	1	0,08%	127
<b><u>Γνώση χρήσης ΤΠΕ</u></b>			
Λίγο/μικρή	32	25,20%	
Πολύ/καλή	72	56,69%	
Πάρα πολύ/πολύ καλή	23	18,11%	127
<b><u>Τρόπος απόκτησης γνώσεων χρήσης ΤΠΕ</u></b>			
Αυτομόρφωση (εμπειρικά, προσωπικό ενδιαφέρον)	38	29,92%	
Αυτομόρφωση και επιμόρφωση (ενδιαφέρον και σεμινάρια, ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση)	42	33,07%	
Επιμόρφωση (σεμινάρια, επιμορφωτικά προγράμματα, ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση)	43	33,86%	
Μέσω των σπουδών	4	3,15%	127

Συνθέτοντας, το προφίλ του δείγματος των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών παρατηρείται ότι αυτοί αποτελούν ένα ιδιαίτερα ενεργό τμήμα των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς στη μεγάλη τους πλειοψηφία (84,25%) είναι άνω των 30 ετών, είναι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στις τάξεις (87,40%), αυξημένων τυπικών προσόντων καθώς πάνω από τους μισούς (56,77%) είναι κάτοχοι κάποιου δεύτερου πτυχίου ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών ενώ παράλληλα θεωρούν ότι διαθέτουν καλή ή πολύ καλή γνώση χρήσης των ΤΠΕ (74,8%) με υψηλά επίπεδα ενδιαφέροντος για τις ΤΠΕ καθώς το 62,99% από αυτούς δηλώνουν ότι έχουν αποκτήσει τις γνώσεις τους και μέσω αυτομόρφωσης.

Παράλληλα, προκειμένου να ολοκληρωθεί το προφίλ των εκπαιδευτικών τους ζητήθηκε να παραθέσουν τον αντιλαμβανόμενο από τους ίδιους βαθμό εμπειρίας τους στην αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών και εφαρμογών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση καθώς και την αντιλαμβανόμενη επάρκειά τους στην υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.

**Πίνακας 2. Αντιλήψεις συμμετεχόντων για την εμπειρία στην αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών και την επάρκεια των προσόντων για την υλοποίηση της ΕξΑΣΕ**

Απαντήσεις	Συχνότητα	Ποσοστό %	N
<u>Εμπειρία στην αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών και λογισμικών</u>			
Καθόλου	4	3,15%	
Λίγο	64	50,39%	
Δεν ξέρω/δεν απαντώ	1	0,8%	
Πολύ	48	37,81%	
Πάρα πολύ	10	7,87%	127
<u>Επάρκεια προσόντων για την υλοποίηση ΕξΑΣΕ</u>			
Καθόλου	0	0,00%	
Λίγο	61	48,03%	
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	1	0,8%	
Πολύ	51	40,17%	
Πάρα πολύ	14	11,02%	127

Από τις απαντήσεις στις ερωτήσεις αυτές, συμπληρώνοντας το προφίλ των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα προκύπτει ότι σχεδόν οι μισοί από αυτούς θεωρούν ότι διαθέτουν σε μεγάλο ή πολύ μεγάλο βαθμό τόσο εμπειρία στην αξιοποίηση τεχνολογιών και λογισμικών όσο και τα απαραίτητα προσόντα ώστε να υλοποιήσουν την εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία ενώ αντίθετα οι άλλοι μισοί θεωρούν ότι βαθμός εμπειρίας τους είναι πολύ μικρός και αντίστοιχα ότι δεν διαθέτουν και τα απαραίτητα προσόντα σε μεγάλο βαθμό.

### Επιμόρφωση και φορείς επιμόρφωσης εκπαιδευτικών

Αρχικά σε ότι αφορά στην ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και τους φορείς επιμόρφωσης οι απαντήσεις παρατίθενται στον πίνακα 3

**Πίνακας 3. Απόψεις εκπαιδευτικών για την**

Απαντήσεις	Συχνότητα	Ποσοστό %	N
<u>Ίκανοποίηση από ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση</u>			
Όχι	78	61,42%	
Ναι	49	38,58%	127
<u>Ύπαρξη κεντρικού φορέα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών</u>			
Όχι	5	3,94%	
Ναι	122	96,06%	127
<u>Ύπαρξη κεντρικής δομής επιμόρφωσης εκπαιδευτικών στα Τριτοβάθμια Εκπαιδευτικά Ιδρύματα</u>			
Όχι	2	1,57%	
Ναι	125	98,43%	127

Από τον 20<sup>ο</sup> στον 21<sup>ο</sup> αιώνα μέσα σε 15 ημέρες Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις-Αντιλήψεις-Σενάρια-Προοπτικές-Προτάσεις

Σε ότι αφορά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι εμφανές από τις απαντήσεις τους ότι λίγο λιγότεροι από 2 στους 3 δηλώνουν ότι δεν είναι ικανοποιημένοι από την ενδοϋπηρεσιακή τους επιμόρφωση ενώ σχεδόν στο σύνολό τους δηλώνουν ότι θα επιθυμούσαν να υπάρχει ένας κεντρικός φορέας οργάνωσης και υλοποίησης της επιμόρφωσης και ότι θα έπρεπε να υπάρχει κάποια δομή επιμόρφωσης στα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας.

### Επιμορφωτικές ανάγκες εκπαιδευτικών

Η διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών, έχοντας ως σημείο αναφοράς την εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση, εστίασε σε θέματα που σχετίζονται με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Οι απαντήσεις τους παρουσιάζονται στον πίνακα 4

**Πίνακας 4. Επιμορφωτικές ανάγκες εκπαιδευτικών σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση**

Απαντήσεις	Συχνότητα	Ποσοστό %	N
<u>Εμπλουτισμός διδασκαλίας με ψηφιακά μέσα</u>			
Καθόλου	5	3,94%	
Λίγο	29	22,83%	
Δεν ξέρω/δεν απαντώ	0	0,00%	
Πολύ	55	43,31%	
Πάρα πολύ	38	29,92%	127
<u>Γνώση εργαλείων Web 2.0</u>			
Καθόλου	6	4,72%	
Λίγο	37	29,13%	
Δεν ξέρω/δεν απαντώ	3	2,36%	
Πολύ	53	41,73%	
Πάρα πολύ	28	22,05%	127
<u>Αξιοποίηση σύγχρονου εκπαιδευτικού υλικού/λογισμικού</u>			
Καθόλου	4	3,15%	
Λίγο	25	19,69%	
Δεν ξέρω/δεν απαντώ	0	0,00%	
Πολύ	56	44,09%	
Πάρα πολύ	42	33,07%	127
<u>Δημιουργία ψηφιακού διαδραστικού υλικού</u>			
Καθόλου	1	0,79%	
Λίγο	16	12,60%	
Δεν ξέρω/δεν απαντώ	0	0,00%	
Πολύ	58	45,67%	
Πάρα πολύ	52	40,94%	127
<u>Εύρεση ψηφιακών εκπαιδευτικών πηγών/πόρων</u>			

Από τον 20<sup>ο</sup> στον 21<sup>ο</sup> αιώνα μέσα σε 15 ημέρες Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις-Αντιλήψεις-Σενάρια-Προοπτικές-Προτάσεις

Καθόλου	11	8,66%	
Λίγο	30	23,62%	
Δεν ξέρω/δεν απαντώ	2	1,57%	
Πολύ	56	44,09%	
Πάρα πολύ	28	22,05%	127
<u>Αξιολόγηση μαθητών με ψηφιακά εργαλεία</u>			
Καθόλου	11	8,66%	
Λίγο	26	20,47%	
Δεν ξέρω/δεν απαντώ	0	0,00%	
Πολύ	53	41,73%	
Πάρα πολύ	37	29,13%	127
<u>Αξιολόγηση ψηφιακού υλικού</u>			
Καθόλου	4	3,15%	
Λίγο	35	27,56%	
Δεν ξέρω/δεν απαντώ	3	2,36%	
Πολύ	54	42,52%	
Πάρα πολύ	31	24,41%	127

Παράλληλα από την ερώτηση ανοιχτού τύπου, σχετικά με τους τομείς στους οποίους θα επιθυμούσαν περισσότερη επιμόρφωση οι εκπαιδευτικοί κατατέθηκαν από τους εκπαιδευτικούς 48 απαντήσεις στις οποίες αναφερόταν άλλα θέματα στα οποία εντοπίζουν ότι θα χρειαζόταν περισσότερη επιμόρφωση.

Τα θέματα αυτά αναφέρονται στον πίνακα 5 κατά συχνότητα εμφάνισης

**Πίνακας 5. Άλλες επιμορφωτικές ανάγκες εκπαιδευτικών για την ΕξΑΣΕ**

Απαντήσεις	Συχνότητα	Ποσοστό %	N
Εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση	8	16,67%	48
Ψυχολογία μαθητών	7	14,58%	
Οργάνωση και διαχείριση σύγχρονης εξ αποστάσεως διδασκαλίας	7	14,58%	
Ανάπτυξη διδακτικών σεναρίων για ΕξΑΣΕ	6	12,50%	
ΕξΑΣΕ για την προσχολική αγωγή	5	10,42%	
Ασφάλεια προσωπικών δεδομένων/ Πνευματική ιδιοκτησία	4	8,33%	
Οργάνωση και διαχείριση τάξης	3	6,25%	
Οργάνωση και διαχείριση επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης με μαθητές	3	6,25%	
Μεκτική μάθηση	3	6,25%	
Θέματα εκπαιδευτικού σχεδιασμού	2	4,17%	

Από τον 20<sup>ο</sup> στον 21<sup>ο</sup> αιώνα μέσα σε 15 ημέρες Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις-Αντιλήψεις-Σενάρια-Προοπτικές-Προτάσεις

## Συμπεράσματα

Όπως γίνεται φανερό, οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών κατά την πρώτη περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων λόγω COVID-19 σε ζητήματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης υπήρξαν πολλαπλές και επιτακτικές και αυτό καταγράφηκε και από την έρευνά μας. Οι ίδιοι εστίασαν κυρίως στη διδακτική διάσταση των αναγκών, δηλώνοντας ταυτόχρονα την απογοήτευσή τους από το την υπηρεσιακή επιμόρφωση που τους είχε χορηγηθεί την περίοδο αυτή και εκφράζοντας, με το συντριπτικό ποσοστό του 98%, την αναγκαιότητα ύπαρξης μιας κεντρικής επιμορφωτικής δομής η οποία θα λειτουργεί στο πλαίσιο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και θα σχεδιάζει - υλοποιεί στοχευμένες επιμορφώσεις σε αντικείμενα αιχμής για το εκπαιδευτικό προσωπικό. Σε ό,τι αφορά τις ίδιες τις ανάγκες, οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί (οι οποίοι/ες ήταν στην συντριπτική τους πλειοψηφία ενεργοί εκπαιδευτικοί τάξης με πολλά έτη υπηρεσίας και προσόντα) εστίασαν στον εμπλουτισμό της διδακτικής τους πρακτικής με νέα μέσα και ψηφιακό υλικό, κάτι το οποίο ήταν απολύτως αναμενόμενο, αλλά και στην αξιολόγηση των μαθητών υπό τις νέες συνθήκες με ψηφιακά εργαλεία. Τέλος, εντύπωση προκαλεί το ποσοστό 86% των ερωτηθέντων το οποίο δηλώνει πρόθυμο να επιμορφωθεί στη δημιουργία ψηφιακού διαδραστικού υλικού έναντι του ποσοστού 66% το οποίο δήλωσε πως θα ήθελε να επιμορφωθεί στην εύρεση υλικού στο διαδίκτυο. Η δήλωση αυτή, συνδυαζόμενη με τις υπόλοιπες, μας οδηγεί στο ασφαλές συμπέρασμα πως πλέον οι εκπαιδευτικοί έχουν οδηγηθεί σε μια διαδικασία ενεργού συμμετοχής στην συγκεκριμένη μορφή εκπαιδευτικής διαδικασίας και έχουν πλήρως αντιληφθεί τον νέο τους ρόλο επιζητώντας τον ουσιαστικό μετασχηματισμό της καθημερινής διδακτικής τους πρακτικής.

## Αναφορές

- Hamilton, L. S., Kaufman, J. H., & Diliberti, M. (2020). Teaching and leading through a pandemic: Key findings from the American educator panels spring 2020 COVID-19 surveys. *Creative Commons Attribution*, 4.
- Lapada, A. A., Miguel, F. F., Robledo, D. A. R., & Alam, Z. F. (2020). Teachers' Covid-19 Awareness, Distance Learning Education Experiences and Perceptions towards Institutional Readiness and Challenges. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 19(6), 127-144. <https://doi.org/10.26803/ijlter.19.6.8>
- Rogers, A. (1999). *Η εκπαίδευση ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Trust, T. & Whalen, J. (2020). *Should Teachers Be Trained in Emergency Remote Teaching? Lessons Learned from the COVID-19 Pandemic*. *J. Technol. Teach. Educ.* 2020, 28, 189-19
- Λαζαρίδου, Μ. (2009). *Ανάλυση Επιμορφωτικών Αναγκών των Δασκάλων του Ν. Θεσσαλονίκης*. Μεταπτυχιακή εργασία. ΠΜΣ Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση. ΠαΜακ. Θεσσαλονίκη.
- Μαυρογιώργος, Γ. (2011). *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών: Γιατί οι εκπαιδευτικοί δεν αντιμετωπίζονται ως ενήλικες διανοούμενοι;*, Πρακτικά Συνεδρίου Βασική Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών, ΠΠΔΕ, Πανεπιστήμιο Κρήτης. Αθήνα: Πεδίο.
- Σουχλάκη, Σ. (2008). *Αξιολόγηση Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων στη Δια Βίου Εκπαίδευση: η περίπτωση του Διδακταλείου Δ.Ε. Κρήτης*. Μεταπτυχιακή Εργασία. Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Σοφός, Α. (2013). *Η προσέγγιση της μεντορείας (mentoring) στο πλαίσιο του ολιστικού μοντέλου διερευνητικής και στοχαστικής πρακτικής άσκησης για την ένταξη των νέων Μέσων (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική διεργασία στο Π.Τ.Δ.Ε. Στο Γ. Κόκκινος & Μ. Μοσκοφόγλου-Χιονίδου (Επιμ.) *Επιστήμες της Εκπαίδευσης. Από την ασθενή ταξινόμηση της Παιδαγωγικής στη διεπιστημονικότητα και στον επιστημονικό υβριδισμό* (σελ. 192-220). Αθήνα: Ταξιδευτής.*
- Σταχτέας, Χ. & Σταχτέας, Φ. (2020). *Ιχνηλάτηση των Απόψεων των Καθηγητών για την Τηλεκπαίδευση στην Αρχή της Πανδημίας*. *Επιστήμες της Αγωγής*, 2(2), 173-194 *School Education Gateway* (2020). Έρευνα σχετικά με τη διαδικτυακή και την εξ αποστάσεως μάθηση - Αποτελέσματα. Ιούνιος 2020. Ανακτήθηκε

από <https://www.schooleducationgateway.eu/el/pub/viewpoints/surveys/survey-on-online-teaching.htm>

- Φούζας, Γ. (2017). *Η μετεκπαίδευση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα (1995-2012). Η περίπτωση των περιφερειακών Α.Ε.Ι. και το παράδειγμα του Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης στη Ρόδο*. Διδακτορική Διατριβή. Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου. Ρόδος.
- Χριστοφιλοπούλου, Α. (2004). *Οι Επιμορφωτικές Ανάγκες των Εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης*. Μεταπτυχιακή εργασία στον Τομέα Παιδαγωγικής του Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. Θεσσαλονίκη